

วิเคราะห์มุมมองของกวีต่อสตรีไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 ผ่านหนังสือนารีเรื่อนาม
Writers' Perspective Analyzing on Women in the Reign of King Rama VI
through "Nareeruangnam" Book

กุลภัสสรร์ คำหนูไทย^{1*} จุฑารัตน์ สุขทองสา² ชนิสรา มณีวงษ์³ และมนต์ชัย ผ่องศิริ⁴
^{1,2}ห้อง 4102 หอพักแปดหลัง หมู่ 16 ถ.มิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002
³ห้อง 4103 หอพักแปดหลัง หมู่ 16 ถ.มิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002
*E-mail: koonlapas.kk@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์สตรีที่ได้รับการยกย่อง ในหนังสือนารีเรื่อนาม สมัยรัชกาลที่ 6 ผ่านแนวคิดสตรีนิยมและเพศภาวะ การดำเนินการครั้งนี้ ใช้การศึกษาแบบวิจัยเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลทางวิชาการ เช่น วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ThaiJo, ThaiLIS เป็นต้น สตรีถูกยกย่องในหนังสือนารีเรื่อนาม แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสตรีไทย, กลุ่มสตรีตะวันตก, และ กลุ่มสตรีในวรรณคดี

ผลการศึกษาถกเถียงว่า มุมมองของกวีต่อสตรีไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นชุดค่านิยมเกิดจาก มโนทัศน์ของบุรุษเพศ ในการวางกรอบบทบาทของสตรี ให้มีลักษณะ เป็นภรรยาที่ดี มารดาที่ดีและบุตรที่ดีของสถาบันครอบครัว ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยสุโขทัยตลอดจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลที่ 6 “สตรีไทยได้รับการยกย่อง” หนังสือนารีเรื่อนาม ถูกนำเสนอตามกรอบของจารีตประเพณีที่มีศาสนาพุทธเป็นศูนย์กลาง สตรีไทยจึงถูกบีบขับให้อยู่ในกรอบของระบบ โครงสร้างทางสังคมที่บุรุษเพศเป็นคนกำหนด นำเสนอให้สตรีนั้นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง โดยการสอดแทรก วาทกรรมผ่านชนชั้นนำให้สตรีไทยนั้นรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ เกิดเป็นค่านิยมที่ถูกจัดขึ้น แบบที่บุรุษเพศคาดหวัง ในการนำสถานะเพศเข้ามาแบ่งแยกความเป็นเพศชาย-เพศหญิงในบริบทสังคมไทย
คำสำคัญ: สตรีที่ถูกยกย่อง, แนวคิดสตรีนิยม,แนวคิดเพศภาวะ

Abstract

This paper aims to analyze glorified women of Nareeruangnam book in the reign of King Rama VI through the concepts of Feminism and Gender. The Documentary Research was applied to analyze the related documents from academic resources such as Humanities and Social Sciences Journal - Khon Kaen University, ThaiJo, and ThaiLIS, etc. The book divide glorified women into three groups are the Thai-women, Western-women, and literature women.

The paper argues that the writer's perspective on Thai women in the reign of King Rama VI was imposed by men's standard in framing the role of women to be good wives, good mothers, and good daughters of the family institution. It had happened since the Sukhothai period through the Rattanakosin period. In the reign of King Rama VI, Thai women who were praised in literature of Nareeruangnam book - it was presented according to the customary framework that Buddhism played an

important role in laying the foundations of Thai life practice. The Thai women were forced into a system that was defined by men's structure though love their nation, religion, and the monarchy. Resulting in values that are allocated according to the *masculinity* that men expect by bringing the gender status to divide male and female in Thai society.

Keyword: Glorified women, Feminism, and Gender.

ที่มาและความสำคัญ

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเรียกได้ว่า ศาสนาพุทธ เป็นหลักสำคัญที่ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน จารีต, ประเพณี, และวัฒนธรรมของคนในสังคมไทย กษัตริย์ไทยถือว่าทรงอุปถัมภ์ศาสนามาโดยตลอด ตามหลักทศพิธราชธรรมประกอบกับธรรมราชา ทำให้คนในสังคมไทยได้รับอิทธิพลจากศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ในด้านการปกครอง หรือแม้แต่ในด้านการศึกษาเอง ในสมัยก่อนยังไม่มี การตั้งโรงเรียน การเรียนการสอนจึงจัดขึ้นอยู่ภายในวัด โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้สอน ผู้ที่ได้รับการศึกษาเกือบทุกคนล้วนเป็นเพศชาย ตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ว่าพระสงฆ์ห้ามอยู่ใกล้สตรี การที่สตรีจะได้รับการศึกษานั้น ล้วนเป็นสตรีชั้นสูงส่วนใหญ่ในพระราชสำนัก โดยพระราชธิดาต้องได้ร่ำเรียนการศึกษาพื้นฐานร่วมกันกับพระราชโอรส ก่อนจะแยกไปศึกษาเรียนวิชาการเรือน ฝึกรบมกริยามารยาท พร้อมกับเรียนภาษาไทย ศาสนา และระเบียบวินัยของกุลสตรีไทย ซึ่งแตกต่างจากสตรีสามัญชนทั่วไป ที่แทบจะไม่ได้รับการอนุญาตให้เรียนหนังสือเลย เนื่องจากฐานะทางครอบครัว และ ครอบครัวส่วนใหญ่ที่สามารถส่งบุตรหลานให้เข้ารับการศึกษา จะส่งบุตรหลานเพศชายมากกว่า ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อของสตรีไทยที่ว่า สตรีไม่จำเป็นต้องเรียน แค่สามารถทำงานบ้าน ดูแลพ่อแม่ หรือสามีให้ดีก็เพียงพอแล้ว (เรื่องศรี สีทอง และพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, 2533) เหตุผลนี้ทำให้สตรีไม่มีโอกาสในการเรียน สังคมจึงแบ่งสตรีออกเป็น 2 สถานะ คือสตรีชั้นสูงและสตรีสามัญชน (มาโนชญ์ มูลทรัพย์, 2555)

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนปลายเริ่มมีการเข้ามาของชนชาติตะวันตก ที่มาพร้อมกับ ความคิดเรื่อง “ความศิวิไลซ์” จึงเกิดเป็นความเจริญรุ่งเรืองของสิ่งที่มีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทย บทบาทของสตรีจึงมีการส่งเสริมให้มีความเท่าเทียมกับความเป็นชายมากขึ้น เป็นยุคเริ่มแรกในการพยายามทำลายมายาคติการเอาวัดเอาเปรียบสตรี ในสมัยรัชกาลที่ 4 และในสมัยรัชกาลที่ 5 บทบาทของสตรีจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงไปที่ละเล็กทีละน้อย โดยเริ่มที่ชนชั้นสูงเป็นส่วนแรก ก่อน มีการสอดแทรกความเป็นชาตินิยม ความรักชาติ ลงไปในงานด้วย ส่งผลให้ความเป็นชาตินิยมนี้ส่งผ่านมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่มีความคิดเริ่มต้น การเป็นรัฐสมัยใหม่ในช่วงการเข้ามาของจักรวรรดินิยมตะวันตก และการเรียกร้องถึงความเสมอภาคทัดเทียมกับผู้ชาย โดยเริ่มจากในราชสำนักก่อน เพื่อนำเสนอ “ภาพความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่”

สมัยรัชกาลที่ 6 ความเป็นสตรีเพศได้เข้มข้นมากขึ้น จากความต้องการให้สตรี มีความเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติของสตรีตามคติโบราณ ทำให้การศึกษาเข้ามาเป็นส่วนสำคัญ บทบาทของสตรีในสมัยรัชกาลที่ 6 จึงถูกแสดงออกเป็นครั้งแรก ผ่านการสร้างหนังสือประวัติศาสตร์ของผู้หญิงเป็นครั้งแรก คือ “นารีเรื่อรนาม” ที่เป็นงานศึกษาโดยการยกย่องผู้หญิงที่มีเกียรติและความสามารถ

ในแผ่นดิน ทำคุณงามความดีให้กับสังคมและแผ่นดินบ้านเกิด การรวบรวมบทประพันธ์ที่กล่าววยกย่องเกียรติคุณของสตรี 15 ท่าน ที่มีคุณค่าแก่ผู้อ่าน

บทความนี้จึงวิเคราะห์ให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิง ในหนังสือ “นารีเรื่องนาม” ถูกรวบรวมในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นเอกสารประวัติศาสตร์ในการนำเสนอสตรีครั้งแรก ที่ผ่านการเขียนของบุรุษเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม จากการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดทางตะวันตกที่เริ่มเข้ามาพร้อมแนวคิดสตรีนิยม ซึ่งในสมัยรัชกาลที่ 6 นับว่าเป็นช่วงของคลื่นลูกแรกสำหรับการเรียกร้องสิทธิความเสมอภาคของผู้หญิงทั่วโลก(first-wave feminism) เกิดเป็นคำถามว่า มุมมองของผู้เขียนหนังสือ นารีเรื่องนามที่มีการกล่าวถึงสตรีแรกเริ่ม ในบทบาทของผู้หญิงในยุคสมัยนั้นเป็นอย่างไร ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาถึงทัศนคติที่มองผ่านมุมมองของกวี ที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรในบริบทสังคมและส่งผ่านความคิดนั้นถึงสังคมในปัจจุบัน โดยใช้แนวคิดสตรีนิยม และเพศภาวะ เข้ามาวิเคราะห์ให้บทความนี้มีความสมบูรณ์ในการสะท้อนสังคมผ่านหนังสือเรื่องนี้ที่เปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความเท่าเทียมทางเพศที่กำลังเกิดขึ้น ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้การศึกษาเอกสาร (Documentary research) เป็นแนวทางศึกษาวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าโดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่นวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ThaiJo, ThaiLIS เป็นต้น

บททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิชาการในสังคมไทยส่วนใหญ่เน้น ศึกษางานที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับเพศชายเป็นหลัก ซึ่งในงานเขียนเกี่ยวกับสตรีมักจะพบเห็นเป็นส่วนน้อย ผลงานที่ศึกษานั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรกเกี่ยวกับสตรีไทยในสังคมไทย มาโนชญ์ มุลทรัพย์ (2555) ได้สรุปเกี่ยวกับ บริบทสังคมไทยที่สตรีมีการเปลี่ยนแปลงในสมัยรัตนโกสินทร์ เช่นเดียวกับ เรื่องศรี สีทอง และพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2533) กล่าวถึงสตรีที่ได้รับการยกย่องในลักษณะสตรีที่ดีและการมีสิทธิในการตัดสินใจที่ยังถูกจำกัดสิทธิของสตรีให้มีจำกัด จากนั้นไฉนพงษ์ แสนคำ (2561) กล่าวถึงการสอดแทรกค่านิยมสังคมไทย เกิดเป็นประเด็นที่สอง เกี่ยวกับแนวคิดสตรีนิยมและเพศภาวะในงานเขียนของไทย โดยกล่าวเป็นภาพรวมที่ว่า สตรีไทยนั้น ถูกทำให้แสดงออกทางสังคมที่ควบคุมพฤติกรรมของสตรี ที่แบ่งแยกความเป็นเพศระหว่างบุรุษ-สตรี จนเกิดเป็นการเรียกร้องความเท่าเทียมของสตรีในสังคมผ่านรูปแบบต่างๆ เช่น งานดวงหทัย บุรณเจริญกิจ (2560)และ อรอนงค์ โหมจิตพิพัฒน์ (2562) นำเสนอถึง แนวคิดสตรีนิยมที่ผ่านขบวนการขับเคลื่อนทางสังคมที่มองผ่านวาทกรรมของสังคม หรืองานสุชาดา ทวีสิทธิ์ (2550) อุดมการณ์ วาทกรรมทางสังคมเข้ามาบิบบัน ทำให้เห็นถึงความหลากหลายทางเพศภาวะและเพศวิถีในสังคมไทย เป็นต้น

ภูมิหลังหนังสือนารีเรื่องนาม

เป็นหนังสือรวบรวมบทประพันธ์ที่กล่าววยกย่องเกียรติคุณของสตรี 15 ท่าน และเตือนใจผู้ชายให้ตระหนักถึงความเท่าเทียมระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในสังคมปีตาธิปไตย จากกวี 15 ท่าน มีการตีพิมพ์และเผยแพร่ครั้งแรกในหนังสืออนุสรณ์งานศพคุณหญิงอ่องวิทยา ปรีชามาตย์ เมื่อ พ.ศ. 2462 ไม่ปรากฏคำนำอธิบายเรื่องหรือสาเหตุในการรวบรวมหนังสือฉบับนี้ มีเนื้อหาจำนวน 109

หน้า แบ่งออกเป็น 15 เรื่อง เนื่องจากเป็นหนังสือสำหรับสตรีชนชั้นสูงที่ประพันธ์โดยพระมหากษัตริย์ และขุนนางที่สำคัญ คำประพันธ์จึงประกอบไปด้วย โคลง ลิลิต กาพย์ และกลอนสลักกันไป

แนวคิดสตรีนิยมและเพศภาวะ

สตรีนิยม มีอุดมการณ์ต่อต้านการกดขี่จากการจัดประเภทของผู้คน เช่น การจำแนกประเภทของผู้คนบนฐานของชนชั้น เชื้อชาติ ลักษณะทางกายภาพแต่ด้วยความก้าวหน้าทางสังคม ทำให้ผู้หญิงได้รับโอกาสทางการศึกษา ได้รับอนุญาตให้สามารถออกไปทำงานนอกบ้านเช่นเดียวกับที่บุรุษเคยได้รับ การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลให้ผู้หญิงทั่วโลกเกิดการตั้งคำถามต่อความเชื่อเดิม ที่เสนอว่าผู้หญิงมีสถานะที่ด้อยกว่าผู้ชาย และความแตกต่างของผู้หญิงกับผู้ชายเป็นเรื่องที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ จนเกิดการตั้งคำถาม หาคำอธิบาย นำไปสู่การเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงความเชื่อตลอดจนสภาพแห่งความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศนี้ (อรอนงค์ ไชยพิพัฒน์, 2562) ส่วนแนวคิดเพศภาวะ คือ แนวคิด ที่ใช้วิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมและความหมายทางวัฒนธรรม ที่สังคมใช้จำแนกความแตกต่างระหว่างเพศ หญิงและเพศชาย โดยเพศภาวะที่สังคมกำหนดจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ใน แต่ละสังคม (สุชาดา ทวีสิทธิ์, 2550)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาบทประพันธ์เกี่ยวกับสตรีทั้งหมดของหนังสืออนารีเรื่องนาม ผู้ศึกษาสามารถแบ่งกลุ่มของสตรีทั้งหมดได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสตรีไทย กลุ่มสตรีตะวันตก กลุ่มสตรีในวรรณคดี สตรีที่ได้รับการยกย่องนี้ล้วนเป็นสตรีของกลุ่มชนชั้นสูง เป็นการกล่าวถึงการเป็นสตรีที่ดีในบริบทของสังคมสมัยนั้น และการที่กวีใช้คำประพันธ์ที่เป็นโคลง ลิลิต กาพย์ และกลอน สลักกันไป เหมาะกับกลุ่มชนชั้นสูงที่ได้รับการศึกษา สามารถเข้าใจคำประพันธ์ได้ สำหรับสามัญชนนั้นอาจจะทำความเข้าใจยากได้ยาก

กลุ่มสตรีในหนังสืออนารีเรื่องนามที่ได้รับการยกย่องจากบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงและเป็นตัวอย่างในการสอนให้ผู้หญิงยึดถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ผู้ศึกษาสามารถแบ่งการยกย่องสตรีในด้านต่าง ๆ ของกวีได้เป็น 2 ประการ คือ ความเป็นชาตินิยม และคุณลักษณะของสตรีที่ดี

ประการที่ 1 ความเป็นชาตินิยม

อนารีเรื่องนาม เป็นหนังสือที่กวีหลายท่านได้รวบรวมสตรีที่คณงามความดี หรือลักษณะเด่นที่เกี่ยวกับชาตินิยมที่ควรยกย่อง เน้นการยกย่องสตรีที่เกี่ยวกับความรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ เพื่อให้สตรีในสังคมนับถือและนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต สตรีที่ได้รับการยกย่องในอนารีเรื่องนามด้านความเป็นชาตินิยม ได้แก่ ท้าวเทพกษัตริ์ แครจรีน ดักลาส ท่านไม้ (สตรีที่ได้รับการยกย่องในบทท่านไม้มี 5 ท่าน คือ ท้าวเทพกษัตริ์ ท้าวศรีสุนทร พระสุริโยทัย ท้าวสุนารี และนางอมรา) พระราชินีวิคตอเรีย นางคะเวลล์ นางเพติต์ นางออลิอันส์ เจ้าหญิงมเดอะ ลัมบัลล์ ฟลอเรนซ์ ไนทิงเกล และพระแม่จันทน์เทวี

สมัยรัชกาลที่ 6 เป็นสมัยที่ชาตินิยมเริ่มเป็นรูปธรรม มีการปลุกฝังความรักชาติที่ไม่ว่าบุรุษหรือสตรี มีหน้าที่ในการปฏิบัติที่ทัดเทียมกันเพื่อขับเคลื่อนประเทศให้เดินไปข้างหน้า สตรีเริ่มมีให้

เห็นแวดวงทางสังคมมากขึ้น สามารถเข้าสมาคมกับบุรุษได้ หรือแม้แต่การที่สตรีสามารถเลือกทำงาน ความเป็นชาตินิยมส่วนใหญ่นำเสนอโดยใช้วรรณกรรมประดิษฐ์ที่นิยมใช้ผ่านสื่อและงานนิพนธ์ต่าง ๆ เพราะรัชกาลที่ 6 มีพระปรีชาสามารถในการแต่งวรรณกรรมที่หลากหลาย ทำให้เกิดเป็นการวางรากฐานของแนวคิดชาตินิยม จนมีผลงานเพื่อแสดงออกถึงความเป็นคนดีตามที่รัฐไทยได้นิยามไว้ว่า “คนดีต้องเป็นผู้แสดงออกถึงความรักชาติ และเทิดทูนต่อสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์” (เด่นพงษ์ แสนคำ, 2561)

ประการที่ 2 คุณลักษณะของสตรีที่ดี

นารีเรื่องนาม เป็นหนังสือที่นอกจากจะนำเสนอสตรีที่มีความเป็นชาตินิยมแล้ว ยังมีสตรีที่ได้รับการยกย่องในการมีคุณลักษณะของสตรีที่ดีตามกรอบแนวคิดของคนไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 อีกด้วย สตรีที่ได้รับการยกย่องในด้านการมีคุณลักษณะของสตรีที่ดี ได้แก่ นางนพมาศ นางอมรา พระราชินีวิคตอเรีย นางวิสาขา นางมัทรี และฟลอเรนซ์ ไนทิงเกล

จากการเข้ามาของอิทธิพลชาติตะวันตกที่มีผลทำให้สังคมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนปลาย เปลี่ยนสภาพบ้านเมืองให้มีความทันสมัย และเป็นช่วงเดียวกับที่แนวคิดสตรีนิยมคลี่คลายลงที่หนึ่งมีผลในการเรียกร้องถึงความเท่าเทียมของสตรีทั่วโลก รัชกาลที่ 6 ทรงใช้พระราชนิพนธ์ทั้งที่เป็นบทความ บทละคร เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่แนวคิดที่สะท้อนถึงการยกย่องสถานภาพและส่งเสริมบทบาทของสตรีให้มีความชัดเจน พระองค์จึงให้ความสำคัญกับสถานภาพและความเป็นอยู่ของสตรี เพราะถือว่าเป็นภาพลักษณ์ประการหนึ่งที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง แต่กรอบความคิดของคนในสมัยนั้นก็ยังมียึดติดกับกรอบทางศาสนา และความคิดเก่า ๆ อยู่มาก สตรีก็ยังคงยึดถือหลักจารีตและศาสนา ต้องเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติของสตรีไทยตามคติโบราณ เช่นกิริยามารยาทเรียบร้อย ระมัดระวัง รักษาชื่อเสียงเกียรติยศของตน ดูแลกิจการบ้านเรือนไม่ให้เกิดพร่อง เก่งการครัว รู้จักแต่งกายแต่พองาม ต้องมีการศึกษาดี รู้หนังสือพอสมควรและรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ (กรรกริรมย์ สุวรรณานนท์, 2524 อ่างโน ดวงหทัย บุรณเวจริญกิจ, 2560) เนื้อหาในหนังสือนารีเรื่องนาม เน้นไปทางชาตินิยมแล้ว ยังเน้นไปถึงคุณลักษณะของการเป็นสตรีที่ดี มีความเพียบพร้อมในทุก ๆ ด้านอีกด้วย

เมื่อสังเกตในบทประพันธ์ของกวีนั้น เห็นว่ากวีมีการยกย่องถึงสตรีที่เป็นสตรีทางตะวันตก และสตรีในวรรณคดีมากกว่าสตรีไทย โดยสตรีตะวันตกที่กล่าวถึงมีทั้งหมด 6 ท่าน สตรีในวรรณคดี 5 ท่าน และสตรีไทยนั้นมีเพียงแค่ 4 ท่านเท่านั้น ทำให้เห็นว่าในสมัยนั้นไม่ได้ให้ความสำคัญกับการยกย่องสตรีไทยเท่าที่ควร ในงานนิพนธ์ต่างๆ ยังคงจำกัดอยู่เพียงสตรีในประเทศที่มีความเจริญทางวิทยาการแล้ว และสตรีตามวรรณคดีที่กวีเลือกมา เห็นว่ากวียังคงนึกถึงอุดมคติของการเป็น “สตรีที่ดี” ตามแบบของจารีตประเพณี ที่ต้องการให้ปฏิบัติตาม เป็นเหมือนการสร้างวาทกรรมประดิษฐ์ที่กดทับบทบาทของสตรีไทย หากใครต้องการได้รับการยกย่อง จะต้องทำหน้าที่ เป็นแม่ ภรรยา และบุตรที่ดี ควบคู่ไปกับ รักชาติ ศาสนา และสถาบัน ถึงจะถูกเรียกว่า “สตรีที่ดี” เห็นชัดว่ากวียังคงยึดติดความเชื่อเกี่ยวกับสตรีในการเป็น ช่างเท้าหลัง เนื่องจากกวีนั้นพยายามเสนอบทบาทของสตรีตามจารีต ซึ่งเป็นการสร้างมายาคติในการครอบงำการแสดงออกการแบ่งแยก โดยใช้ “เพศ” ในการนำเสนอบทบาทของสตรีให้มีสถานะในสังคมแคบลง ทำให้มีการจำกัด สิทธิ เสรีภาพ และโอกาสของสตรี

แม้ว่ารัชกาลที่ 6 จะพยายามนำเสนอบทบาทสตรีให้มีความเท่าเทียมกับบุรุษ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า การสร้างความเท่าเทียมนั้น เป็นเพียงการสร้างว่าเท่าเทียม สืบเนื่องจากการครอบงำของแนวคิดทางสังคมที่เราเรียกว่าชายเป็นใหญ่ ปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมให้ความสำคัญกับบุรุษเพศ ถึงสังคมพยายามจะทำความเข้าใจกับบทบาทสตรีให้เปิดกว้างขึ้น อย่างไรก็ตามก็ต้องอยู่ภายใต้โครงสร้างสังคมโดยเพศชายอีกที การนำแนวคิดของตะวันตกมาปรับใช้ให้เข้ากับวัฒนธรรมและสังคมไทยนั้น จึงถือว่าย่างขาดความเข้าใจในความหมายที่แท้จริงของความเท่าเทียม ในหนังสืออนารีเรื่องนาม การเลือกภรรยาที่เป็นบุรุษทั้งหมดและการยกย่องสตรีที่เกี่ยวกับสตรีชั้นสูงและสตรีที่เป็นข้าบาทบริจาของขุนนาง ไม่ได้ยกย่องถึงสตรีสามัญชนทั่วไป สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในระดับชั้นทางสังคมเช่นกัน จากการแบ่งชนชั้นปกครอง (ชนชั้นสูง) และชนชั้นที่ถูกปกครอง ในสังคม เห็นได้ว่ากวีในหนังสืออนารีเรื่องนามไม่ได้ให้ความสนใจสตรีสามัญชนแม้แต่น้อย กวีจะนำเสนอแค่เพียงสตรีที่พวกเขาคิดว่าสตรีชนชั้นสูงและสตรีในอุดมคติจะพึงกระทำ ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง และดำเนินรอยตาม เป็นไปไม่ได้ที่สตรีทั่วไปจะพร้อมปฏิบัติตาม ทำให้เห็นว่ากวีไม่ได้ตระหนักถึงอิสรภาพที่แท้จริงของผู้หญิง เพราะล้วนแต่กดให้สตรีอยู่ในระบบ สิ่งนี้เห็นว่ากวีไม่ได้พยายามนำเสนอถึงความเท่าเทียมของสตรี ที่สังคมเฝ้าอยากได้ความเท่าเทียม เพราะแม้แต่ในสังคมสมัยนั้นก็ได้ ตระหนักถึงความเท่าเทียมของสตรีด้วยกันเอง การที่จะพูดว่าสตรีและบุรุษนั้นเท่าเทียมกัน ล้วนเป็นเรื่องที่ไม่ได้เกิดขึ้นเลย จากการวิเคราะห์ในหนังสือเล่มนี้ เพราะการนำเสนอเนื้อหาของสตรีมีเพียง 2 ลักษณะ คือรักชาติและเรียบริ้อยตามประเพณี ส่งผลสู่การเลือกปฏิบัติทางเพศ ที่ก่อให้เกิดการกีดกันบทบาทของเพศตรงข้ามอย่างไม่รู้ตัว ส่งผลให้สตรีเกิดปลูกฝังค่านิยมตามรอยที่บุรุษเพศเขียนไว้ จนนำไปสู่สถานะไร้อำนาจ จากการเป็นเพศรองในสังคม ไม่ได้ก่อให้เกิดความหลากหลาย ทั้งที่สตรีไทยนั้นถึงจะต้องเรียบริ้อย แต่ก็สามารถเก่งกาจ ทัดเทียมบุรุษเพศ หรือถึงแม้ไม่มีคุณสมบัติดังที่ปรากฏ ก็สมควรที่จะได้รับการยกย่อง เพราะทุกคนถือเป็นมนุษย์ที่ควรได้รับการยกย่องเท่ากัน และการนิยามเกี่ยวกับเพศก็มีใช้ตัวตัดสินว่า สามารถที่จะทำอะไรก็ได้ ในความเป็นเพศหลัก-เพศรอง เพราะเพศนั้น ถือว่ามีความลื่นไหล ไม่ตายตัว จึงไม่จำเป็นต้องติดอยู่กับบริบทของสังคมก็ได้เช่นกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

1.สรุปผล

กวีไม่ได้ทำความเข้าใจถึงสตรีเท่าที่ควร เพราะเน้นถึงการยกย่องสตรีที่ตรงตามลักษณะของสังคมไทย และการยกย่องสตรีที่รักใน 3 สถาบันหลัก สตรีที่กวีทำการยกย่องล้วนเป็นสตรีตะวันตกและสตรีในจินตนาการเป็นส่วนใหญ่ สตรีตามประวัติศาสตร์ไทยนั้นพบน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่ามุมมองของกวีเกี่ยวกับความหลากหลายของสตรีนั้นยังจำกัด โดยกวีนั้น ได้รับมายาคติ ในเรื่องความคาดหวังของบุรุษเพศที่มีต่อเพศหญิง แสดงออกมาในรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ หรือการสร้างภาพลักษณ์สตรีในการแสดงออก ทำให้เห็นว่าสตรีในสมัยนั้นไม่ได้มีการแสดงออกเท่าที่ควร

2.อภิปรายผล

จากการศึกษามุมมองของกวีต่อสตรีไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 ผ่านหนังสืออนารีเรื่องนาม มองว่ามุมมองของกวีที่เป็นบุรุษเพศในหนังสืออนารีเรื่องนาม เป็นสิ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมหรือสังคมที่เป็นตัว

สร้างความเป็นเพศ คือการคาดหวังว่าต้องปฏิบัติตัวอย่างไร คิดอย่างไร หรือแม้แต่ความคาดหวังจากเพศตรงข้าม กวีนั้นคาดหวังว่าสตรีในสังคมไทยต้องเป็นแบบที่ตัวเองนั้นคาดหวัง ซึ่งหล่อหลอมมาจากสังคมไทย ทำให้ทั้งบุรุษและสตรีเพศต้องปฏิบัติตามที่สังคมกำหนด การที่กวีมีความคาดหวังต่อสตรีไทย เป็นผลพวงจากการสร้างความแตกต่างทางสังคมผ่านวาทกรรม ที่มาจากความเชื่อ จารีต ประเพณี ระบบการปกครอง เกิดเป็นอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันของสถานะสตรีในสังคม สตรีที่ได้รับ การยกย่องล้วนเป็นคนชนชั้นสูง เมื่อมองผ่านความจริง สตรีควรได้รับความเท่าเทียมและการได้รับความ เป็นธรรมจากทั้งสถานะทางเพศที่เป็นรองและจากความเสมอภาคของสตรีเพศด้วยเช่นกัน ถือเป็นความเชื่อมโยงกับการสนับสนุนแนวคิดเพศภาวะ ในการศึกษาเพื่อให้เห็นภาพของการวาง สถานะภาพทางสังคมไทย เป็นส่วนช่วยเสริมความเป็นเหตุเป็นผลของแนวคิดสตรีนิยมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ในการกำหนดตัวตนและพื้นที่ของสตรีในสังคมไทย การใช้เพศภาวะเป็นตัวกำหนดหน้าที่ ภาพลักษณ์ และคุณค่าทางสรีระของสตรี เป็นสิ่งที่ถูกสร้างเป็นกรอบแนวคิดผ่านการดำเนินชีวิตและทัศนคติทาง สังคม ซึ่งบุรุษและสตรีมีโครงสร้างทางสังคมที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ทำให้เกิดเป็นการเรียกร้อง สิทธิสตรีที่แสดงออกทางหน้าที่ บทบาทและการต่อรองเชิงอำนาจทางสังคม

หนังสือนารีเรื่อนามถือเป็นผลงาน ส่งผลสำคัญในการกำหนดการตัดสินใจที่เข้าถึงอำนาจที่ จะกำหนดชะตาชีวิตของสตรี ในอดีตถึงปัจจุบัน ที่บางส่วนยังคงมีการยอมรับถึงสถานะภาพที่เป็น รองของตนเองอยู่ เกิดเป็นความท้าทายของนักสตรีนิยมและเพศภาวะ ว่าจะทำอย่างไรให้ปัญหาที่ สตรีกำลังเผชิญอยู่นั้น จะได้รับการแก้ไขและเกิดความเป็นธรรมแก่สังคมต่อไปในภายภาคหน้า ที่ ต้องช่วยกันหาทางออกในอนาคต ว่าสตรีไทยจะมีส่วนร่วมสำคัญในการปกป้องสิทธิของตนเอง ทั้งใน ระดับปัจเจกบุคคลและในระดับกลุ่ม เพื่อยกระดับให้สตรีในสังคม เป็นเสมือนฐานสำคัญ ในการสร้าง ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยให้ดีขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

สามารถศึกษาระบบโครงสร้างทางสังคมแบบปิตาธิปไตยเพิ่มเติม เนื่องจากเป็นส่วนสำคัญที่ สะท้อนออกมาในข้อค้นพบจากการวิเคราะห์หนังสือนารีเรื่อนาม เพราะสามารถนำมาศึกษาอุดมคติ ของบุรุษเพศในสังคม ในเรื่องของอำนาจหน้าที่เหนือกว่า

ประโยชน์ที่ได้รับ

จากการวิเคราะห์มุมมองของกวีต่อสตรีไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 ผ่านหนังสือนารีเรื่อนาม แสดงให้เห็นว่างานวิชาการส่วนใหญ่ที่ศึกษาก่อนหน้านี้ยังคงศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของกวีที่เป็นบุรุษเพศมากนั้น ซึ่ง การหยิบยกหนังสือนารีเรื่อนามมาศึกษา สะท้อนให้เห็นว่า วิวัฒนาการทางด้านความคิดของสังคม นั้นค่อยเป็นค่อยไป การศึกษาหนังสือนารีเรื่อนามถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการสอดแทรกบรรทัดฐาน ทางสังคม ที่แฝงไว้หลายส่วน ไม่ว่าจะเป็นตัวกวี บทประพันธ์ที่กวีเลือกใช้ หรือแม้แต่เนื้อหาเอง ทำให้ ได้รับประโยชน์ในการศึกษาสถานะทางสังคม ในการนำหนังสือนารีเรื่อนามไปศึกษา ถือเป็น การกำเนิด ผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังสามารถต่อยอดผลการศึกษาเพิ่มเติม ในมุมมอง ใหม่ก็สามารถทำได้เช่นกัน

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์มนต์ชัย ผ่องศิริ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำและคำปรึกษา ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง คณะผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์และขอขอบคุณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่เห็นถึงศักยภาพของคณะผู้วิจัย ช่วยสนับสนุนทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

อนึ่ง คณะผู้วิจัยหวังว่า บทความฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษา จึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดนี้ ให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชา ให้กำลังใจ คำแนะนำ ทำให้ผลงานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และสำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น คณะผู้จัดทำขอน้อมรับผิดเพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

อ้างอิง

- ดวงหทัย บุรณเวจริญกิจ. (2560). *แนวคิดสตรีนิยมและขบวนการทางสังคมของผู้หญิงในประเทศไทย*. *ไทยวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องข้อถกเถียงและยุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิฟรีดริช เอแบร์ท.
- เด่นพงษ์ แสงคำ. (2561). *การสร้างแนวคิดชาตินิยมไทยผ่านทางการศึกษาวัฒนธรรมและงานนิพนธ์*. วารสารนานาชาติ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 8(3), 142-166.
- มาโนชญ์ มุลทรัพย์. (2555). *การเปลี่ยนด้านการศึกษาของสตรีไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว (2411-2453)*. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เรืองศรี สีทอง และพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. (2533). *สตรีกับการศึกษา = women and Education: EF353 (ED306)*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุชาดา ทวีสิทธิ. (2550). *ผู้หญิง ผู้ชายและเพศวิถี: เพศภาวะศึกษาในงานมานุษยวิทยา*. วารสารคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 19(1), 312-349.
- อรอนงค์ โฆษิตพิพัฒน์. (2562). *แนวคิดสตรีนิยม: การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น*. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 7(1), 1-18.